

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 15° lutego 2011 r.

RPO- 637047-VII-11006.4/09/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pani
Magdalena Kochan

Przewodnicząca Podkomisji Nadzwyczajnej
do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy
o rodzinnej opiece zastępczej oraz rządowego
projektu ustawy o wspieraniu rodziny i
systemie pieczy zastępczej

Szanowna Pani Przewodnicząca,

W związku z pełnieniem przeze mnie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzają systematyczne wizytacje m.in. młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

W trakcie wykonywania tych czynności dostrzeżono, iż w wymienionych wyżej ośrodkach duży odsetek stanowią wychowankowie placówek opiekuńczo - wychowawczych (domów dziecka lub placówek interwencyjnych) oraz rodzin zastępczych. W wystąpieniu generalnym z dnia 12 lutego 2010 r. (RPO-637047-VII-11006.4/09/JJ) Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej problemy związane m.in. z uchylaniem się placówek opiekuńczo - wychowawczych od obowiązku partycypowania w kosztach za wychowanków będących jednocześnie podopiecznymi młodzieżowych ośrodków wychowawczych i socjoterapii. Pismem z dnia 10 marca 2010 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej przedstawił Rzecznikowi Praw Obywatelskich stanowisko w przedmiotowej sprawie, zgodnie z którym:

postanowienie o umieszczeniu dziecka w młodzieżowym ośrodku socjoterapii lub młodzieżowym ośrodku wychowawczym nie uchyla automatycznie wcześniejszego postanowienia o umieszczeniu go w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Na placówce nadal ciążą nałożone przez sąd obowiązki w zastępstwie rodziców, takie jak zaspokojenie

jego podstawowych potrzeb bytowych np. wyżywienia, odzieży, środków czystości, podręczników szkolnych, zapewnienie miejsca pobytu w okresie urlopowania z młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub socjoterapii, itp. Za utrzymanie dziecka umieszczonego postanowieniem sądu w placówce opiekuńczo - wychowawczej, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, płaci powiat, z którego dziecko pochodzi. Placówka otrzymuje więc środki na pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka i powinna w ich ramach pokryć koszty żywności w placówce oświatowej oraz zapewnić dziecku osobiste wyposażenie, podobnie jak czynią to rodzice pozostałych wychowanków. Należy przy tym pamiętać, że nadal obowiązuje decyzja sądu o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Placówka nadal więc ponosi za tego wychowanka odpowiedzialność w zakresie zaspokojenia jego potrzeb bytowych ".

Stanowisko wyrażone przez Minister Pracy i Polityki Społecznej wynika z przepisu § 27 ust. 1 pkt 4 ppkt a rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. Nr 201, poz. 1455), art. 86a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, ze zm.) oraz § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 grudnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii (Dz. U. Nr 9, poz. 41).

Tymczasem podczas ostatnich wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji dyrektorzy młodzieżowych ośrodków wychowawczych i socjoterapii z dużą obawą wypowiadali się na temat zmian proponowanych w **rządowym projekcie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** (druk nr 3378), zwanym dalej projektem. Powodem ich zaniepokojenia był zapis **art. 579³** projektu określający, iż w przypadku gdy sąd na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich postanowi o umieszczeniu dziecka objętego instytucjonalną pieczą zastępczą w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub zakładzie poprawczym, postanowienie o umieszczeniu dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej traci moc. Taki przepis przeczy zasadzie zapewnienia dziecku stabilnego środowiska wychowawczego i poczucia bezpieczeństwa. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii nie pełnią

funkcji rodzinnych, realizują inne cele niż domy dziecka. Subwencja oświatowa dzielona jest między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem zakresu realizowanych przez te jednostki zadań oświatowych, czyli obejmuje przede wszystkim koszt edukacji oraz realizacji oddziaływań profilaktycznych, wychowawczych i socjoterapeutycznych. Przepisy dotyczące funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych i socjoterapii nie nakładają na ich dyrektorów obowiązku przejęcia funkcji rodzinnych i opiekuńczych. Nie oznacza to jednak, że nieletni nie mają zapewnianych odpowiednich warunków. Ośrodki te starają się, w miarę możliwości, zaspokajać podstawowe potrzeby wychowanków. Należy jednak zaznaczyć, iż niektórzy wychowankowie ośrodków otrzymują duże wsparcie materialne ze strony swoich rodziców. Posiadają ubrania dostarczane z domu, kieszonkowe przekazywane przez rodziców, mogą być urlopowani do rodzinnych domów. W przypadku wychowanków domu dziecka potrzeby materialne powinna zaspokajać placówka, która otrzymuje na ten cel pieniądze z powiatu. Jest ona również miejscem, do którego nieletni mogą wracać, np. na święta lub podczas urlopowania. Sytuacja, o której mowa w art. 579 projektu, może być przyczyną trudności związanych z zapewnieniem wychowankowi podstawowego wyposażenia. W mojej ocenie może to prowadzić do niehumanitarnego traktowania dziecka, gdyż niezapewnione zostają mu wówczas najbardziej elementarne warunki bytowe, gwarantujące godne życie.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) uprzejmie zwracam się do Pani jako osoby pełniącej funkcję Przewodniczącej Podkomisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o rodzinnej opiece zastępczej oraz rządowego projektu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z prośbą o uwzględnienie mojego stanowiska podczas prac Komisji.

Ławra Wyner, szczeru

Jana Jigou